

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET FERGEC protiv HRVATSKE

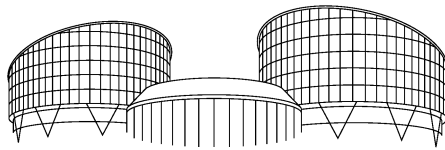
(Zahtjev br. 68516/14)

PRESUDA

STRASBOURG

9. svibnja 2017.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

U predmetu Fergec protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *predsjednica*,
Julia Laffranque,
Nebojša Vučinić,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 28. ožujka 2017. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 68516/14) protiv Republike Hrvatske što su ga 13. listopada 2014. godine hrvatski državljani gđa Sandra Fergec i g. Neven Fergec („podnositelji zahtjeva”) podnijeli Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelje zahtjeva zastupao je g. K. Canjuga, odvjetnik iz Sesveta. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelji zahtjeva prigovorili su temeljem članka 2. Konvencije dužini trajanja i neučinkovitosti parničnog postupka koji su pokrenuli protiv države.

4. Dana 29. lipnja 2015. godine o zahtjevu je obaviještena Vlada.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositelji zahtjeva rođeni su 1971. odnosno 1974. godine i žive u Sesvetama.

6. Dana 12. prosinca 1996. godine, oko 20:30 sati, pripadnik Hrvatske vojske, D.M., aktivirao je granatu u pizzeriji u Zagrebu, zbog čega su D.M. i još jedna osoba preminuli, a drugi podnositelj zahtjeva je bio teško ozlijeđen. Prva podnositeljica zahtjeva, koja je radila u obližnjoj cvjećarnici, došla je na lice mjesta i zatekla drugog podnositelja zahtjeva kako leži na podu, prekriven krvlju.

A. Izvid

7. Iste je večeri vojna policija izvršila očevid na mjestu zločina i snimila video zapis. U izvješću koje je sastavila vojna policija navodi se da je D.M. bio obučen u civilnu odjeću. Vojna policija je tijekom izvida uzela izjave svjedoka, te je 3. srpnja 1997. godine poslala izvješće o incidentu Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu. Mjerodavni dio izvješća glasi:

„Dana 12. prosinca 1996. godine oko 20:30 sati u pizzeriji N. ... vojnik D.M. konzumirao je alkoholna pića u kafiću u društvu D.Ma., N.F. (zaposlenika pravosudne policije) i Ž.B. kada je odjednom [D.M.] iz džepa izvadio ručnu granatu M-75 i izvukao sigurnosni osigurač, te stavio granatu u ruku konobarice T.B. ... koja ju je stavila na šank govoreći: „Što bih trebala ja s tim?“, nakon čega ju je D.[M.], vidjevši da je granata bila aktivirana, uzeo u desnu ruku i okrenuo se bočno od šanka, nakon čega je došlo do eksplozije. [D.M.] je ubijen na licu mjesta, dok su D.Ma. i N.F. ... pretrpjeli teške tjelesne ozljede, a Ž.B. ... lakše tjelesne ozljede. Ozlijeđene osobe prebačene su u bolnicu Dubrava i D.Ma. je preminuo tijekom prijevoza.”

Nije uslijedila daljnja istraga.

B. Parnični postupak

8. Dana 1. srpnja 1998. godine podnositelji zahtjeva pokrenuli su parnični postupak protiv države pred Općinskim sudom u Zagrebu. Drugi podnositelj zahtjeva tražio je naknadu štete u vezi s ozljedama opasnim po život koje je pretrpio u incidentu koji se dogodio 12. prosinca 1996. godine, dok je prva podnositeljica zahtjeva tražila naknadu štete zbog stresa i straha koji je pretrpjela zbog predmetnog događaja. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je D.M. bio na dužnosti u vrijeme kada je aktivirao granatu, da je bio odjeven u svoju vojnu odoru i da je njegova majka nakon njegove smrti dobila obiteljsku mirovinu prema odluci u kojoj je bilo navedeno da je umro na dužnosti (konkretno, „na radu”).

9. Tijekom postupka je utvrđeno da je drugi podnositelj zahtjeva pretrpio brojne ozljede glave, lica, prsnog koša, trbuha i donjih ekstremiteta, te da pati od trajnih posljedica, kao što su česte glavobolje, bolovi u cijelom tijelu, oštećenje sluha, dvoslika, umor i nesposobnost za rad.

10. Njihova tužba je usvojena 21. lipnja 2002. godine. Županijski sud u Zagrebu ukinuo je presudu 25. travnja 2005. godine. Prvostupanjski sud ponovno je usvojio tužbu 17. rujna 2010. godine. Međutim, 5. travnja 2011. godine Županijski sud u Zagrebu, povodom žalbe koju je uložio tuženik, preinačio je presudu i odbio tužbu podnositelja zahtjeva. Mjerodavni dio te presude glasi:

„Prvostupanjski sud utvrdio je sljedeće:

- D.M. je bio pripadnik Hrvatske vojske - djelatna vojna osoba;
- D.M. je upotrijebio granatu M-75 koja se koristila u vojne svrhe i koja je bila registrirana za [uporabu] od strane pripadnika Hrvatske vojske;
- u odluci od 12. listopada 1998. godine ... koju je donio Hrvatski mirovinski fond bilo je navedeno da je majka D.M., koji je bio hrvatski branitelj iz Domovinskog rata, dobila pravo na obiteljsku mirovinu jer je [D.M.] [služio u vojsci] kada je prouzročio štetu, a u obrazloženju te odluke bilo je navedeno da je umro zbog ozljede zadobivene na radu;
- D.M. nije bio na dužnosti.

Na temelju tako utvrđenih činjenica prvostupanjski sud je zaključio da je tuženik bio odgovoran jer je u navedenoj odluci Hrvatskog mirovinskog fonda bilo navedeno da je smrt [D.M.], kao djelatne vojne osobe, nastupila dok je obavljao svoje službene dužnosti ...

Prvostupanjski sud također je zaključio da je tuženik bio kriv zbog neprovjeravanja [nošenja oružje] na temelju članka 14. Uputa o dodjeli, distribuciji, nošenju i korištenju službenog kratkog vatrenog oružja. Da je [izvršena] ispravna provjera (za koju je bila odgovorna vojna policija temeljem članka 14. navedenih uputa) [u pogledu] nošenja oružja - to jest granate [koju je držao D.M.] bez odgovarajuće dozvole ili osobne iskaznice, - i da je [D.M.] oduzeta granata, do štete najvjerojatnije ne bi došlo.

Međutim, ovaj sud smatra da navedene činjenice, kako ih je utvrdilo [prvostupanjski sud], ne predstavljaju dostatnu osnovu da se zaključi kako su ispunjeni zahtjevi da se tuženik smatra odgovornim za konkretnu štetu.

Prije svega, pravo roditelja D.M. na dobivanje obiteljske mirovine temeljem odluke Hrvatskog mirovinskog fonda nije odlučujuće za odgovornost tuženika za štetu, jer je pravo na obiteljsku mirovinu dobiveno na temelju statusa D.M. kao hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata - to jest osigurane vojne osobe. Činjenica da se u obrazloženju te odluke ... navodi da je „smrt osiguranika nastupila zbog ozljede zadobivene na radu” nije relevantna za ocjenu odgovornosti tuženika u navedenom parničnom postupku.

Ocjena činjenica pokazuje da D.M. nije bio na dužnosti na dan ključnog događaja; da mu njegova vojna postrojba nije dala granatu M-75 ([prema] dopisu Hrvatskog gardijskog zdruga od 12. studenoga 1998.); da se u zapisniku s očevida koji je izvršen na dan smrti [D.M.] ne navodi da je D.M. nosio odoru; i da ničime nije dokazano da je predmetna granata bila u vlasništvu tuženika (da je D.M. protupravno nabavio granatu

od tuženika), bez obzira na činjenicu da se takva granata koristi u vojne svrhe i da je registrirana je za korištenje pripadnika Hrvatske vojske; [stoga] ovaj sud smatra da zaključak prvostupanjskog suda o ... odgovornosti tuženika netočan.

Naposljetku, ovaj sud smatra ..., u pogledu neuspjeha tuženika da izvrši provjeru o nošenju oružja i da oduzme [oružje] ako ne postoji dozvola [za njegovo nošenje], kao temelj odgovornosti tuženika, kako nema dokaza ... da je vojna policija bila dužna izvršiti provjeru u predmetnoj pizzeriji te ključne večeri ili da su nadležna tijela znala da je D.M. posjedovao granatu i nisu mu je uspjela oduzeti. Stoga ovaj sud smatra da zahtjevi za odgovornost tuženika nisu ispunjeni ...”

11. Ustavna tužba od 7. srpnja 2011. godine koju su nakon toga uložili podnositelji zahtjeva odbačena je 17. lipnja 2014. godine. Ova odluka dostavljena je podnositeljima zahtjeva 3. srpnja 2014. godine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

12. Člankom 48. Zakona o službi u oružanim snagama („Narodne novine”, br. 23/1995) propisano je kako slijedi:

„Za štetu koju vojna osoba u svezi s obavljanjem vojne službe počini trećim osobama odgovara Republika Hrvatska, osim ako se dokaže da je vojna osoba postupala sukladno Službovniku i drugim propisima. Za ostale štete počinjene u svezi s obavljanjem vojne službe Republika Hrvatska odgovara po općim propisima o nadoknadi štete.

...”

13. Mjerodavne odredbe Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine”, br. 35/2005 i 41/2008) glase kako slijedi:

Članak 1045.

„(1) Tko drugome prouzroči štetu, dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.

...”

Članak 1046.

„Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta), sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).”

Članak 1061.

„(1) Za štetu koju zaposlenik u radu ili u svezi s radom prouzroči trećoj osobi odgovara poslodavac kod kojega je radnik radio u trenutku prouzročenja štete, osim ako dokaže da su postojali razlozi koji isključuju odgovornost zaposlenika.

(2) Oštećenik ima pravo zahtijevati popravljavanje štete i neposredno od zaposlenika ako je štetu prouzročio namjerno.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 2. KONVENCIJE

14. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da u parničnom postupku koji su pokrenuli protiv države u vezi s ranjavanjem drugog podnositelja zahtjeva nisu adekvatno utvrđene sve relevantne činjenice i da je država zatajila neke relevantne informacije. Pozvali su se na članak 2. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi:

„1. Pravo na život svakog čovjeka zaštićeno je zakonom. ...”

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

15. Vlada je tvrdila da zahtjev nije bio u vremenskoj nadležnosti Suda jer se predmetni događaj dogodio 12. prosinca 1996. godine, dok je Hrvatska ratificirala Konvenciju 5. studenoga 1997. godine. Budući da je postupovna obveza države iz članka 2. bila provođenje učinkovite istrage, koja je u ovome predmetu završena 3. srpnja 1997. godine, prigovori podnositelja zahtjeva nisu spadali u vremensku nadležnost Suda. Vlada je po istoj osnovi tvrdila da je zahtjev podnesen izvan šestomjesečnog roka, jer se trebalo računati da taj šestomjesečni rok počinje po završetku policijskog izvida. Parnični postupak pokrenut od strane podnositelja zahtjeva bio je nevažan jer takav postupak nije predstavljao odgovarajući odgovor na navodnu povredu iz članka 2. Konvencije.

16. Podnositelji zahtjeva nisu komentirali dopuštenost zahtjeva.

2. Ocjena Suda

(a) Glede prve podnositeljice zahtjeva

17. Sud ponavlja da, kada se tvrdilo da je došlo do povrede prava na život, organi Konvencije prihvatili su zahtjeve srodnika pokojnika, uključujući pokojnikovu suprugu (*Aytekın protiv Turske*, presuda od 23. rujna 1998., *Izvješća o presudama i odlukama 1998–VII*). Obrazloženje tog pristupa je da inače ne bi bilo moguće sudu podnijeti predmete u slučaju smrti izravne žrtve.

18. Međutim, u ovome je predmetu drugi podnositelj zahtjeva - čije je pravo na život nedvojbeno bilo u pitanju - preživio i nema potrebe da njegova supruga podnese zahtjev Sudu u tom pogledu.

19. Nadalje, Sud primjećuje da u domaćem postupku prva podnositeljica zahtjeva nije tražila naknadu štete u vezi s pravom na život drugog podnositelja zahtjeva, nego samo s obzirom na strah i stres koji je navodno pretrpjela zbog tog događaja. Međutim, takve tvrdnje ne spadaju u doseg

članka 2. Konvencije i u okolnostima ovoga predmeta ne može se reći da je prva podnositeljica zahtjeva žrtva bilo koje povrede iz navedenog članka.

20. Sukladno tome, ovaj je prigovor nespojiv, *ratione personae*, s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke a. i mora ga se odbaciti temeljem članka 35. stavka 4.

(b) Glede drugog podnositelja zahtjeva

(i) Primjenjivost članka 2. Konvencije

21. Sud nadalje primjećuje kako se članak 2. Konvencije može primjenjivati čak i ako osoba čije je pravo na život navodno povrijeđeno nije umrla. Na primjer, u predmetu *L.C.B. Protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (9. lipnja 1998., *Izvešća o presudama i odlukama 1998-III.*), Sud je ispitao osnovanost navoda podnositeljice zahtjeva temeljem članka 2., koja je patila od leukemije i žalila se na neuspjeh države da upozori njezine roditelje o mogućem riziku za njezino zdravlje uzrokovanom sudjelovanjem njezina oca u nuklearnim ispitivanjima (vidjeti gore citirani predmet *L.C.B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, odlomci 36.-41.). Slično tome, Sud je u predmetu *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (28. listopada 1998., *Izvešća o presudama i odlukama 1998-VIII.*) ispitao obvezu države da zaštiti pravo na život Alija i Ahmeta Osmana, iako potonji nije izgubio život, ali je bio ranjen u pucnjavi (ibid., odlomci 115.-122.). U brojnim drugim predmetima Sud je smatrao da je članak 2. bio primjenjiv na pucnjave koje nisu dovele do smrti i u kojima su životi podnositelja zahtjeva bili izloženi ozbiljnom riziku kao posljedica ponašanja snaga sigurnosti ili trećih osoba (vidjeti, na primjer, predmete *Makaratzis protiv Grčke* [VV], br. 50385/99, odlomci 49.-55., ESLJP 2004-XI; *Soare i drugi protiv Rumunjske*, br. 24329/02, odlomci 108.-109., 22. veljače 2011.; *Trévalec protiv Belgije*, br. 30812/07, odlomci 55.-61., 14. lipnja 2011.; *Sašo Gorgiev protiv bivše jugoslavenske republike Makedonije*, br. 49382/06, odlomak 29., ESLJP 2012 (izvadci); i *Yotova protiv Bugarske*, br. 43606/04, odlomak 69., 23. listopada 2012.).

22. S tim u vezi, stupanj i vrsta sile koja se koristi i namjera ili cilj upotrebe sile mogu, među ostalim čimbenicima, biti relevantni u ocjenjivanju je li određena radnja koja rezultira tjelesnom ozljedom, ali ne smrću, takva da se činjenice mogu staviti u područje zaštite koja se jamči člankom 2 Konvencije, imajući u vidu predmet i svrhu tog članka (vidjeti predmet *İlhan protiv Turske* [VV], br. 22277/93, odlomak 76., ESLJP 2000-VII; i gore citirani predmet *Makaratzis*, odlomak 51.).

23. U ovome predmetu, činjenice koje su utvrdila domaća tijela pokazuju da je D.M. aktivirao ručnu granatu u pizzeriji. Ozlijeđeno je nekoliko osoba, uključujući i drugog podnositelja zahtjeva, a dvije osobe su poginule. Sud prihvaća kako nema nikakve naznake da je D.M. namjeravao ubiti drugog podnositelja zahtjeva. Međutim, primjećuje da je činjenica da potonji nije ubijen bila sretna slučajnost. S tim u vezi Sud pridaje težinu

činjenici da je D.M. aktivirao ručnu granatu u neposrednoj blizini nekoliko osoba, uključujući i drugog podnositelja zahtjeva. Drugi podnositelj zahtjeva pretrpio je teške tjelesne ozljede i pati od trajnih posljedica, uključujući nesposobnost za rad (vidjeti odlomak 9. gore).

24. U svjetlu gore navedenih okolnosti, Sud zaključuje da je, bez obzira na to je li se D.M. doista namjeravao ubiti, drugi podnositelj zahtjeva bio žrtva ponašanja koje je po samoj svojoj naravi dovelo njegov život u opasnost, iako je u tom događaju preživio. Stoga je članak 2. primjenjiv na ovaj predmet.

(ii) Spojivost ratione temporis i poštovanje pravila o šest mjeseci

(a) Glede policijskog izvida

25. Sud primjećuje da je policijski izvid završio 3. srpnja 1997. godine, dok je Hrvatska ratificirala Konvenciju 5. studenoga 1997. godine.

26. Sukladno tome, svi prigovori vezani uz policijski izvid nespojivi su, *ratione temporis*, s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke a. i mora ih se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4.

(b) Glede parničnog postupka

27. Sud primjećuje da je parnični postupak pokrenut 1998. godine; Ustavni sud Republike Hrvatske donio je konačnu odluku 17. lipnja 2014. godine. Slijedi da je u pogledu navedenog postupka Sud imao vremensku nadležnost i da je prigovor na temelju članka 2. podnesen unutar šestomjesečnog roka. Zbog toga se moraju odbaciti Vladini prigovori u tom pogledu.

(iii) Zaključak o dopuštenosti

28. Sud primjećuje kako prigovori drugog podnositelja zahtjeva koji se odnose na predmetni parnični postupak nisu očito neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. točke a. Konvencije. Nadalje primjećuje da nisu nedopušteni ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da su dopušteni.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

29. Drugi podnositelj zahtjeva tvrdio je da je majka D.M. dobila obiteljsku mirovinu zbog toga što je D.M. preminuo „na dužnosti”. Slijedi da je ozljede koje je zadobio drugi podnositelj zahtjeva nanijela djelatna vojna osoba. Nadalje, granata koju je aktivirao u dotično vrijeme bila je nabavljena od države u vezi s njegovom službom. Drugi podnositelj zahtjeva također je naglasio da je predmetni parnični postupak trajao

prekomjerno dugo, iako se odnosio na njegov zahtjev u pogledu zaštite njegovih prava na život.

30. Vlada je tvrdila da su domaća tijela utvrdila da je D.M. djelovao u svojstvu privatne osobe jer je aktivirao granatu koju mu nisu dala državna tijela i koju nije dobio u vezi sa svojim statusom djelatne vojne osobe; štoviše, nije bio na dužnosti i nije bio odjeven u svoju odoru, nego u civilnu odjeću. U takvim okolnostima nije bilo odgovornosti na strani države za njegove postupke, jer je država bila odgovorna samo za štetu koju je prouzročilo vojno osoblje u vezi s njihovom službom.

31. Vlada je tvrdila da su podnositelji zahtjeva iznijeli dvije glavne tvrdnje u prilog svojem prigovoru: prvo, tvrdili su da je D.M. nosio svoju odoru te večeri o kojoj je riječ; drugo, tvrdili su da je pravo roditelja D.M. na obiteljsku mirovinu bilo utvrđeno na temelju njegove smrti „na radu”. Što se tiče prve od navedenih tvrdnji, Vlada je tvrdila da je u domaćem postupku bilo jasno utvrđeno da je D.M. bio obučen u civilnu odjeću, što je bilo očito i iz video zapisa s očevida. Što se tiče druge tvrdnje podnositelja zahtjeva, Vlada je navela da se odluka donesena u upravnom postupku u vezi s pravima roditelja D.M. na obiteljsku mirovinu temeljila na njegovu ranjavanju (i „bolesti” dobivenoj) u Domovinskom ratu, a ne zato što je bio na dužnosti u vrijeme njegove smrti.

2. Ocjena Suda

32. Sud ponavlja da se prva rečenica prvog stavka članka 2. Konvencije ne odnosi samo na smrtno slučajevima do kojih je došlo zbog upotrebe sile od strane zastupnika države, nego također propisuje pozitivnu obvezu država da poduzmu odgovarajuće korake kako bi zaštitile živote onih u njihovoj nadležnosti (vidjeti, na primjer, gore citirani predmet *L.C.B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, odlomak 36., i predmet *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 46477/99, odlomak 54., ESLJP 2002-II). To uključuje obvezu uspostavljanja djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava koji osigurava dostupnost pravnih sredstava koji omogućuju utvrđivanje činjenica, utvrđivanje odgovornosti onih koji su krivi i pružanje odgovarajuće naknade štete žrtvi (vidjeti gore citirani predmet *Sašo Gorgiev*, odlomak 43., i predmete *Armani Da Silva protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 5878/08, odlomci 229.-239., ESLJP 2016; *Anna Todorova protiv Bugarske*, br. 23302/03, odlomak 72., 24. svibnja 2011., i *Antonov protiv Ukrajine*, br. 28096/04, odlomak 44., 3. studenoga 2011.). Takav sustav može i, pod određenim okolnostima, mora uključivati pribjegavanje primjeni kaznenog zakona (ibid., odlomak 45.).

33. Međutim, ako povreda prava na život ili tjelesnog integriteta nije namjerno uzrokovana, država može ispuniti obvezu tako što će žrtvama osigurati pravno sredstvo pred građanskim sudovima, bilo zasebno ili u vezi s pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, koje omogućuje da se svaka odgovornost dotičnih osoba utvrdi te da se dobije odgovarajuća građanska

zadovoljština, kao što je naknada štete (vidjeti, između drugih izvora prava, predmet *Vo protiv Francuske* [VV], br. 53924/00, odlomak 90., ESLJP 2004-VII, i gore citirani predmet *Anna Todorova*, odlomak 73.).

34. U ovome predmetu nema ničega što ukazuje na to da je D.M. drugom podnositelju zahtjeva namjerno nanio ozljede opasne po život, a okolnosti predmetnog događaja nisu bile takve da bi izazvale sumnje u tom pogledu. Sud stoga zaključuje da se ovaj predmet odnosi na nemarno ponašanje privatne osobe koje je rezultiralo teškom tjelesnom ozljedom. Sud stoga mora opsežnije sagledati postupke koji su bili dostupni drugom podnositelju zahtjeva. Postojala su dva takva postupka. Prvi je bila istraga koji obavlja vojna policija, koji spada izvan vremenske nadležnosti Suda (vidjeti odlomak 24. gore). Drugi je bio zasebna tužba koju je podnositelj zahtjeva podnio protiv države.

35. Što se tiče parničnog postupka, Sud primjećuje kako hrvatski pravni sustav dopušta zahtjev za naknadu štete protiv države u pogledu štete koju je prouzročila djelatna vojna osoba. U ovome su predmetu domaći sudovi odbili zahtjev drugog podnositelja zahtjeva za naknadu štete podnesenog protiv države zbog toga što D.M. u to vrijeme nije djelovao kao zastupnik države, nego u svojstvu privatne osobe, te stoga nije bilo odgovornosti na strani države za ozljede koje je nanio drugom podnositelju zahtjeva (vidjeti odlomak 10. gore).

36. Sud ponavlja da se činjenica je li osoba zastupnik države u smislu Konvencije definira na temelju mnoštva kriterija, od kojih je jedan funkcionalan (vidjeti predmet *Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, odlomci 92. *et seq.*, 3. travnja 2012.). Sud primjećuje da, iako je D.M. bio djelatna vojna osoba, ništa ne ukazuje na to da je dotične večeri obavljao bilo kakve dužnosti vezane uz službu. Domaći sudovi utvrdili su da se nesreća dogodila kada nije bio na dužnosti i da je bio odjeven u civilnu odjeću, te da nije koristio nikakvo oružje koje mu je dodijeljeno u vezi s njegovim položajem, pa Sud ne vidi nikakav razlog da ne prihvati ta utvrđenja. Sud nadalje primjećuje kako nema nikakvih naznaka da je koristio bilo kakve posebne ovlasti, alate ili informacije povezane sa svojom službom (vidjeti, suprotno tome, predmet *Durđević protiv Hrvatske*, br. 52442/09, odlomak 75., ESLJP 2011 (izvadci), i gore citirani predmet *Sašo Gorgiev*, odlomci 48.-52.). S obzirom na okolnosti ovoga predmeta, Sud prihvaća zaključke domaćih sudova da je D.M. djelovao je kao obična privatna osoba koja nije imala nikakve službene ovlasti (usporediti s predmetom *Kotelnikov protiv Rusije*, br. 45104/05, odlomak 93., 12. srpnja 2016.).

37. Sud nalazi da je parnični postupak, u kojem tužitelj može tražiti naknadu štete od države zbog njezine odgovornosti za radnje opasne po život koje je počinio jedan od njezinih zastupnika, u načelu dovoljan da se ispuni obveza države da osigura djelotvoran neovisni pravosudni sustav koji omogućuje utvrđivanje činjenica, utvrđivanje odgovornosti onih koji su

krivi i pružanje odgovarajuće naknade štete žrtvi navodnih povreda prava na život (vidjeti predmet *Ilbeyi Kemaloğlu i Meriye Kemaloğlu protiv Turske*, br. 19986/06, odlomak 38., 10. travnja 2012.). Činjenica da je zahtjev drugog podnositelja zahtjeva protiv države bio odbijen ne može potkopati učinkovitost navedenog sustava kao takvog.

38. Međutim, Sud nadalje ponavlja da se zahtjev žurnosti i razumne učinkovitosti podrazumijeva u kontekstu obveza države iz članka 2. Konvencije. Čak i kad postoje prepreke ili poteškoće koje sprečavaju napredovanje u istrazi ili suđenju u nekoj konkretnoj situaciji, brz odgovor vlasti je presudan za održavanje javnog povjerenja u vladavinu prava i za sprečavanje pojavljivanja povezivanja sa, ili tolerancije, nezakonitih djelatnosti (vidjeti predmet *Šilih protiv Slovenije* [VV], br. 71463/01, odlomak 195., 9. travnja 2009.). Sukladno navedenom, u brojnim predmetima pred Sudom koji se odnose na provedbu domaćeg regulatornog okvira za zaštitu života pacijenata, utvrđivanje povrede se uvelike se temeljilo na postojanju nerazumnih kašnjenja i nedostatku revnosti tijela u vođenju postupka, bez obzira na njegov konačni ishod (vidjeti, na primjer, predmet *Dodov protiv Bugarske*, br. 59548/00, odlomak 98., 17. siječnja 2008.; gore citirani predmet *Šilih*, odlomci 202.-211.; te predmete *Dvořáček i Dvořáčková protiv Slovačke*, br. 30754/04, odlomak 70., 28. srpnja 2009.; i *Bajić protiv Hrvatske*, br. 41108/10, odlomak 107., 13. studenoga 2012.).

39. Što se tiče ovoga predmeta, Sud primjećuje da je drugi podnositelj zahtjeva pokrenuo parnični postupak protiv države 1. srpnja 1998. godine, a Ustavni sud Republike Hrvatske ga je okončao 17. lipnja 2014. godine; stoga je trajao gotovo šesnaest godina.

40. S tim u vezi Sud ponavlja kako u predmetima koji se odnose na članak 2., a koji se odnose na postupak pokrenut kako bi se rasvijetlile okolnosti smrti nekog pojedinca, duljina postupka kao što je ovaj predstavlja snažni pokazatelj da je postupak imao nedostataka do mjere koja predstavlja povredu pozitivnih obveza tužene države iz Konvencije, osim ako država ponudi jako uvjerljive i prihvatljive razloge koji opravdavaju takav tijek postupka (vidjeti predmet *protiv Hrvatske*, br. 13904/07, odlomak 113., 18. prosinca 2012.; gore citirani predmet *Šilih*, odlomak 203.; te predmete *Igor Shevchenko protiv Ukrajine*, br. 22737/04, odlomak 60., 12. siječnja 2012.; i *Bilbija i Blažević protiv Hrvatske*, br. 62870/13, odlomak 107., 12. siječnja 2016.). Međutim, Vlada u ovome predmetu nije iznijela nikakvo uvjerljivo opravdanje za takav dugotrajan postupak.

41. S obzirom na ukupnu duljinu postupka, Sud primjećuje da je prvostupanjski postupak trajao gotovo četiri godine, a žalbeni postupak gotovo tri godine, što ukupno iznosi gotovo sedam godina. Novi krug prvostupanjskog postupka zatim je trajao više od pet godina. Nadalje, nakon što je postupak trajao ukupno trinaest godina, Ustavnom sudu Republike Hrvatske trebalo je još tri godine da ustavnu tužbu drugog podnositelja zahtjeva odbaci kao nedopuštenu.

42. U takvim okolnostima Sud nalazi da relevantni mehanizmi domaćeg pravnog sustava, gledani u cjelini, nisu u praksi osigurali djelotvoran i brz odgovor vlasti u skladu s postupovnim obvezama države iz članka 2. Konvencije (usporediti s gore citiranim predmetom *Bilbija i Blažević*, odlomak 118.

43. Stoga je došlo do povrede članka 2. stavka Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

44. Člankom 41. Konvencije propisano je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

45. Drugi podnositelj zahtjeva potraživao je 22.700 hrvatskih kuna (HRK – otprilike 3.010 eura (EUR)) na ime imovinske štete koja se sastoji od izgubljene plaće i troškova nastalih trećoj osobi kako bi mu se pružila pomoć tijekom njegova liječenja, te 59.000 HRK (otprilike 7.830 EUR) na ime neimovinske štete.

46. Vlada smatra da su ti zahtjevi pretjerani, neosnovani i nepotkrijepljeni.

47. Što se tiče imovinske štete, Sud primjećuje da se zahtjev drugog podnositelja zahtjeva u tom pogledu odnosio na materijalni aspekt članka 2. Konvencije koji je podrazumijevao odgovornost države za stvarnu smrt ili, kao u ovome predmetu, ozljede koje su mogle biti smrtonosne. Međutim, u ovome predmetu nije utvrđena takva povreda. Stoga, budući da ne vidi nikakvu uzročnu vezu između potraživanog iznosa i utvrđenja povrede, Sud odbija zahtjev drugog podnositelja za naknadu imovinske štete. Uzimajući u obzir sve okolnosti ovoga predmeta, Sud prihvaća da je drugi podnositelj zahtjeva pretrpio neimovinsku štetu koja ne može biti nadoknađena samo utvrđenjem povrede. Odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud drugom podnositelju zahtjeva dosuđuje traženi iznos, odnosno 7.830 EUR, na ime neimovinske štete, uz sav porez koji bi mu mogao biti zaračunat.

B. Troškovi i izdaci

48. Podnositelji zahtjeva također su potraživali iznos od 43.125,36 HRK (otprilike 5.725 EUR) za troškove i izdatke nastale pred domaćim tijelima.

49. Vlada smatra da je zahtjev podnositeljica zahtjeva nepotkrijepljen i neosnovan.

50. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ako je dokazano da su stvarno i

nužno nastali i bili razumni glede iznosa. Što se tiče parničnog postupka koji je drugi podnositelj zahtjeva pokrenuo pred domaćim tijelima, Sud se slaže da se, budući da su u suštini bili usmjereni na ispravljanje povrede Konvencije koja se navodi pred Sudom, domaći pravni troškovi mogu uzeti pri ocjenjivanju zahtjeva za naknadu troškova. U ovome predmetu, uzimajući u obzir informacije koje ima u posjedu i gore navedene kriterije, Sud dosuđuje podnositelju zahtjeva iznos od 5.725 EUR na ime troškova i izdataka u postupku pred domaćim tijelima.

C. Zatezne kamate

51. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je zahtjev dopušten u odnosu na drugog podnositelja zahtjeva, a nedopušten u odnosu na prvu podnositeljicu zahtjeva;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 2. Konvencije u odnosu na drugog podnositelja zahtjeva;
3. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti drugom podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude, na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u domaću valutu tužene države prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 7.830 EUR (sedam tisuća osamsto i trideset eura) na ime neimovinske štete, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
 - (ii) 5.725 EUR (pet tisuća sedamsto dvadeset i pet eura) na ime troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati drugom podnositelju zahtjeva;
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;
4. *Odbacuje* preostali dio zahtjeva drugog podnositelja zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 9. svibnja 2017. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

Prijevod, lekturu i pravnu redakciju napravila prevoditeljska agencija CIKLOPEA d.o.o. Zagreb. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava nije odgovoran za točnost prijevoda i sadržaja.